

COVID-19 Pandemisinin Çalışan Çocuklara Olası Etkisi

Çağla YİĞİTBAŞ¹

Mahmut KOÇAK²

Çağla YAMAN³

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geliş Tarihi: 24.12.2020

Makale Kabul Tarihi: 16.02.2021

Anahtar Kelimeler:

Çalışan Çocuk, COVID-19, Pandeminin Etkileri

ÖZET

Çocuk işçiliği konusunda birçok yasal karar olmasına rağmen, bu sorun geçmişten günümüze eylemsel boyutta halen küresel çapta varlığını devam ettirmektedir. Çocuk hakları konusunda farkındalık ise toplumların hassasiyetini gerektirir. Çocuk hakları bilindiği zaman çocuğun üstün yararı gözetilmiş olur. Çocuğun üstün yararı her alanda takip edilmesi gereken bir konudur. Özellikle çalışma hayatındaki çocukların üstün yararının gözetilmesi toplumların gelişmişliğiyle de paraleldir. Bu konuda ulusal ve uluslararası pek çok koruyucu yaklaşıma rağmen sorun hala küreseldir ve hala çok önemlidir. Dünyanın son bir yıldır yaşamakta olduğu koronavirüs pandemisi ise çalışan çocukların hem mevcut durumunu kötüleştirmiştir hem de sonuçları itibarıyla çalışan çocuklar açısından özellikle önemlidir. Bu derlemenin amacı çalışan çocukların durumunu ve pandeminin bu çocuklara olası etkisini ortaya çıkarmaktır.

Possible impact of the COVID-19 Pandemic on Working Children

ARTICLE INFORMATION

Submission Date : 24.12.2020

Accepted Date : 16.02.2021

Keywords:

Working Child, COVID-19, Effects of the Pandemic

ABSTRACT

Although here are many legal decisions regarding child labor, this problem continues to exist on a global scale in an operational dimension from past to present. Awareness of children's rights requires the sensitivity of communities. When children's rights are known, The child's superior benefit is taken care of. In particular, the observance of the superior benefit of children in working life is also in line with the development of societies. Despite many protective approaches to this issue, national and international, the problem is still global and still very important. The corona virus pandemic, which the world has been living in for the last year, has worsened the current situation of working children and is especially important for working children as a result. The purpose of this review is to reveal the situation of working children and the impact of the pandemic on these children.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, caglayigitbas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3789-1156

² Hakim. Giresun Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Hakları Anabilim Dalı. av.mahmut.kocak@hotmail.com. ORCID: 0000-0003-0953-2671

³ Sınıf Öğretmeni. Giresun Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Hakları Anabilim Dalı. cagla.bereketoglu@gmail.com. ORCID: 0000-0003-1796-2399

1. Giriş

Çocukluğun tanımı evrensel olarak kronolojik yaklaşımla (yaşa göre açıklama) ele alınmaktadır. Ülkelerin gelişmiş düzeyi, sosyo-kültürel yapısı ya da zaman faktörü gibi değişkenler çocuğa yüklenen anlamın toplumdaki topluma hatta kültürden kültüre değişiklik göstermesine neden olabilmektedir (Ay, 2020).

Çocukluğun tanımlanmasında kanuni, ahlaki, vicdani gibi paydalar açısından netleşmemesi çocuğa yetişkinlerin rol ve sorumluluklarının yüklenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle de geçmişten günümüze çocuğun, çocukluk yetilerinin dışındaki alanlarda olmaya zorlanması; onların işçi olması ya da isteklerinin dışında emeklerinin kullanılması gibi birçok olumsuzluğu yaşamalarını mümkün kılmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (International Labour Organization=ILO) sözleşmelerinde "çocuk emeğiyle" çalışmasına izin verilmeyen koşullarda, sözleşmelerin kurallarına aykırı biçimde gerçekleşen çocuk çalışmaları kastedilmektedir (International Labour Office, 2018).

Geçmişten günümüze ve de birçok disiplin açısından "çocuk" ve "işçi" kelimeleri söylemsel boyutta yan yana gelmeleri istenmeyen kavramlar olmasına rağmen, eylemsel boyutta ister gelişmiş isterse gelişmemiş ya da gelişmekte olsun pek çok toplumda var olmuştur ve bu alanlarda hali hazırda da çelişkili tutumlar sergilenmektedir.

ILO; çocuğun eğitimini engelleyen, fiziksel – duygusal – zihinsel -ahlaksal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen işlerde çalıştırılmasını "çocuk işçiliği" olarak tanımlamaktadır. Çalışan çocuk kavramıyla; esnaf/sanatkâr yanında, tarımsal alanlarda ya da kazanç/meslek edinmek amacıyla üretime katılan ve 19 yaşından gün almamış çocuklar kastedilmektedir (Günöz, 2007). ILO; 15 yaş altında olan ve aile bütçesine katkı sağlama ya da yaşamını kazanma amacıyla çalışan çocukları "çalışan çocuk / çocuk işçi" olarak görmektedir. 15-24 yaş aralığında olanları ise, "genç işçi" olarak tanımlamaktadır (Avşar, 2012). Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund=UNICEF) ise çocuk işçiliğini; "çocuğun yaşına ve işin türüne bağlı olarak, minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan iş" olarak tanımlamıştır (Efe & Uluoğlu, 2015). Farklı sosyal yapılarda değişik şekillerde anlam bulan "çalışan çocuk" kavramı, aslında hayatını kazanmak ya da aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla çalışma hayatında yer alan çocukları açıklamaktadır (Yiğitbaş, 2020).

Her şeyden öteye bir insan hakları ihlali olan çocuk işçiliği; çocukları kendi seçimlerinin dışında kalmayla yüz yüze bırakmaktadır. Onları, çocukluklarını yaşamaktan, sağlıklı beslenmekten, eğitim imkânlarından kısaca gelecekteki haklarından mahrum bırakmaktadır (Çöpoğlu, 2018).

Çocuk işçiliği sorunu; ILO'nun 138 ve 183 sayılı sözleşmelerinde, Birleşmiş Milletler (BM) çocuk hakları sözleşmesinde ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında açıkça yasaklanmış ya da durdurulması yönünde anlaşılması olmasına rağmen halen küresel bir sorun olmaya devam etmektedir (International Labour Organization, 2017).

Çocuk işçiliğinin en önemli nedeni yoksulluktur. Ailelerin ekonomik durumları hane halkında bulunan çocukların iş hayatında yer almalarında önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik durumu iyi olmayan aileler için eğitim geri planda kalmakta, çocukların ev ekonomisine katkıda bulunmaları için fiziksel, ruhsal durumlarına bakılmaksızın çocuklar çalıştırılmaktadırlar (Çöpoğlu, 2018). Bununla birlikte, gelir dağılımdaki eşitsizlikler, hızlı göçlerin yaşanması, işsizlik, mevzuat yetersizliği, aile içerisinde çocuk sayısının fazla olup, ailenin gelirinin yetersiz olması, aile içerisindeki gelirin düşüşü ve az olması, geleneksel bakış açısı, çocukların ucuz işgücü olarak görülmesi gibi birçok etmen, çocuk işçiliğinin nedenleri olarak sayılabilmektedir (Ay, 2020).

2. Dünya'da ve Türkiye'de Çocuk İşçiliğinin Görünümü

Küresel bazda gösterilen çabalar sayesinde çocuk işçiliği 2000'li yıllardan bu yana azalmakla birlikte (246 milyondan 151 milyona düşmüştür), ILO rakamlarına göre bu sorun halen dünya çapında çocukların % 11'ini etkilemeye devam etmektedir (Lordoğlu & Aslan, 2018).

Derleme Makalesi

ILO'nun 2012-2016 yılları için çocuk işçiliğinin durumunu nedenler ve eğilimler kapsamında ele aldığı ve 2017 yılında yayınladığı raporda (International Labour Organization, 2017) dünyada çalışan çocukların durumuyla ilgili olarak aşağıdaki veriler sunulmaktadır.

- **Dünyadaki Bölgelere Göre:** 2016 yılında çocuk işçiliğinin görülme oranlarının 5-17 yaş aralığında Afrika bölgesinde %19.6, Asya ve Pasifik'te %7.4, Amerika'da %5.3, Avrupa ve Merkez Asya %4.1 ve Arap devletlerinde %2.9 olduğu açıklanmıştır. Aynı yaş grubu için tehlikeli işlerdeki çocuk işçiliğinin bölgesel sıralaması ise; Afrika (%8.6), Avrupa ve Merkez Asya (%4.0), Asya ve Pasifik (%3.4), Amerika (%3.2) ve Arap devletleri (%1.5) şeklindedir.
- **Yaşlarına ve Çalıştırıldıkları Alanlara Göre:** 2016 yılında çalışan çocukların %8.3'ü 5-11, %11.7'si 12-14, %10.5'i 15-17 yaş aralığındadır. 5-17 yaş bandı için çocukların %9.6'sının çalıştığı belirtilmiştir. Tehlikeli işler bakımından 5-11 yaş aralığındaki çocuk oranının %2.2 olduğu belirtilmektedir. Bu oranlar 12-14 yaş aralığında %4.6, 15-17 yaş aralığında %10.5 şeklindedir. 5-17 yaş bandındaki çocukların %4.6'sı tehlikeli işlerde. 2012-2016 yılları için çalışan çocuk oranındaki azalmanın 5-11 yaş aralığında %0.48, 12-14 yaş aralığında %5.49 olduğu belirtilmiş olup bu oranın 5-17 yaş aralığı için %10.35 şeklinde azalma gösterdiği açıklanmıştır. Yaş büyüdükçe endüstriyel alandaki çocuk oranı da artmaktadır. Oransal fazlalık 5-11 yaş aralığında tarım sektöründe iken hizmet ve endüstri sektörlerinde ise 15-17 yaş aralığındadır.
- **Cinsiyetlerine ve Çalıştırıldıkları Alanlara Göre:** Çalışan erkek çocukların oranları 5-11 yaşta %8.7 (kızlarda %7.8), 12-14 yaşta %13.3 (kızlarda %10.0), 15-17 yaşta %12.9'dur (kızlarda %8.4). 5-17 yaşta çalışan erkek çocukların oranı %19.7'dir (kızlarda %8.4). Tehlikeli işlerde çalıştırılan erkek çocukların oranları 5-11 yaşta %2.4 (kızlarda %1.9), 12-14 yaşta %5.5 (kızlarda %3.6), 15-17 yaşta %12.9'dur (kızlarda %8.0). 5-17 yaşta tehlikeli işlerdeki erkek çocukların oranı %5.5'dir (kızlarda %3.6). 2012-2016 yılları için çalışan erkek çocuk oranındaki azalmanın %12.3 kız çocuk oranındaki azalmanın ise %6.0 olduğu tehlikeli işlerde çalışan erkek çocuk oranındaki azalmanın %18.7 kız çocuk oranındaki azalmanın ise %8.4 olduğu bildirilmiştir. Cinsiyetleri açısından kıyaslandığında her iki gruptaki çocukların da öncelikle tarımsal faaliyetlerde olduğu (erkeklerde %71.5, kızlarda %70.3), sonrasında ise hizmet (erkeklerde %16.1, kızlarda %18.6) ve endüstri sektörlerinde (erkeklerde %12.4, kızlarda %11.1) çalıştırıldıkları görülmektedir.
- **Çalıştırılma Nedenlerine göre:** 2016 yılı itibarıyla 5-17 yaş aralığındaki çocukların %69.1'inin ailesinin geçimine katkı sağlamak amacıyla çalıştığı bildirilmiş olup, ücretli işçi statüsünde olanların oranının %27.2 olduğu, çocukların %3.7'sinin ise kendi işinde çalıştığı bildirilmiştir.
- **Okula Devam Etme Oranlarına Göre:** 2016 yılı itibarıyla 5-11 yaş aralığındaki çocukların %28.6'sının okula devam etmediği, %71.4'ünün ise devam ettiği tespit edilmiştir. Okula devam etmeme oranı 12-14 yaş aralığında %36.7 iken, devam etme oranı %63.3'tür. Bu oranlar 5-17 yaş bandında devam etmeme oranında %31.6, devam etme oranında ise %68.4'tür.

2019 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'de 5-14 yaş aralığında çalışan erkek çocuk oranı %1.5 olup kız çocuk oranı %0.7'dir. 15-17 yaş aralığında çalışan erkek çocuk oranı ise %21.7 iken bu oran kız çocuklarında %9.4 şeklindedir. Çocukların yaptıkları işin genellikle; hane için alışveriş yapma - çamaşır bulaşık yıkama - yemek pişirme - ev eşyalarının temizliği (%10.8), kendinden küçük kardeşine bakma %5.1, hanedeki yaşlı (engelli /hasta gibi bir yakınına bakma %0.9 şeklinde olduğu belirtilmiştir. 16 yaşından küçük çocukların haftalık çalışma süreleri 2018 yılı verilerinde 4.5 saat olarak belirtilmiştir. Çalışma süresinin en fazla olduğu yaş grubu 16-19 yaş grubudur. Bu yaş aralığındaki kişilerin haftalık çalışma sürelerinin 45.0 saat olduğu bildirilmektedir. Çocukların yaptıkları işlerden dolayı aldıkları aylık ortalama brüt temel ücretin 16 yaş altı grupta 2110 TL olduğu belirtilmektedir. 16 yaş altı grubun haftalık çalışma sürelerinin ve aldıkları ücretlerin ise cinsiyete göre farklılaştığı da görülmektedir. Buna göre 16 yaş altı erkek bir çocuğun haftalık çalışma süresi 44.8 saattir (kız çocukta bu süre 43.0 saattir). Aylık ortalama brüt temel ücret ise erkek çocukta 2070 TL iken kız çocukta 2362 TL'dir. Bir işte çalışmak zorunda olduğu için okula gitmediği bildirilen

Derleme Makalesi

çocuk sayısı 5-14 yaş grubunda 6 çocuk olup (2'si erkek, 4'ü kız çocuk), 15-17 yaş grubunda 22 çocuktur (17'si erkek, 5'i kız çocuk) (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2020).

Türkiye'de çocukların işgücü olarak kullanılmasının nedenleri arasında; temelde yoksulluk olmak üzere; işsizlik, gelir dağılımı adaletsizliği, çarpık kentleşme, kayıt dışı ekonomi, nüfus artışı ve göç gibi faktörlerden ve eğitim süresi ile çocuk işçiliği arasındaki ilişkiden bahsedilmekte, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla birlikte çocuk işgücü istihdamının azalmasına dikkat çekilmektedir. Türkiye'de 2015 yılında süresi dolan binyıl kalkınma hedeflerinin yerine yürürlüğe alınan 2030 sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde çocuk işçiliği ile mücadeleye vurgu yapılmakta çocuğun eğitiminin OECD ortalamasının gerisinde olduğu bunun da Türkiye'nin uzun zamandan beri mücadele ettiği çocuk işçiliği sorununda önemli olduğu değerlendirilmektedir (Mamur Işıklı & Eştürk, 2020).

3. COVID-19 Pandemisi

COVID-19, tüm dünya ülkelerini etkilemeye devam eden küresel bir halk sağlığı sorunudur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 19 Mart 2020'de "Halk Sağlığı Acillerinde Uluslararası Düzeyde Kaygı Verici Durum" olarak ilan edilmiştir (Khan & Karataş, 2020).

Virüs başlangıçta 2019-nCoV olarak ifade edilmiş zaman içerisinde COVID-19 olarak adlandırılmıştır. Virüs, Çin'de ortaya çıktıktan sonra aradan geçen üç ay gibi bir sürede tüm dünyayı etkilemiştir (Budak & Korkmaz, 2020) ve birçok ülke pandemiyi ulusal acil durum ilan etmiştir (Wilke, Howard, & Pop, 2020).

Son yirmi yıl içerisinde ise dünya önemli küresel sağlık sıkıntısına yol açan üç koronavirüs (CoV) salgını ile karşı karşıya gelmiştir. Bu salgınlar, 2002-2003'teki SARS (Akut Şiddetli Solunum Sendromu) ve 2012'deki MERS (Orta Doğu Solunum Sendromu) ve 2019'da en son karşılaştığımız COVID-19 pandemisidir. Koronavirüsler, yüzeylerinde bulunan taç benzeri sivri uçlarından dolayı Latince "taç" anlamına gelen "corona" olarak adlandırılmıştır (Uyumlu, 2020).

Türkiye'de ise ilk olarak 11 Mart 2020 tarihinde ilk pozitif COVID-19 vakasından 15 Aralık 2020 tarihine kadar geçen süre içerisinde; toplam vaka sayısı 1 milyon 866 bin 345 iken, Covid-19 kaynaklı toplam ölüm sayısı ise 16 bin 646 olarak belirtilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

4. COVID-19 Pandemisinin Çocuklara ve Çalışan Çocuklara Etkisi

COVID-19 virüsü, dünyayı benzeri görülmemiş kapsam ve ölçekte insani, ekonomik ve sosyal bir krize sürüklemiştir ve bu virüsten milyonlarca insan etkilenmiştir (Cepal, 2020; Gupta & Jawanda, 2020).

Virüs, aslında toplumlara saldırmaktadır, ancak zararlı etkilerini toplumlarda eşit olarak göstermemektedir (Brooks et al., 2020; Lancet, 2020; Talevi et al., 2020). Aylardır evlerinde hapsedilen çocuklar da dahil olmak üzere her yaştan ve yaşam tarzından insan için birçok risk ve etkiyi yaratmaktadır (Ghosh, Dubey, Chatterjee, & Dubey, 2020). Ancak bu etki ülkelerin gelir düzeyleriyle ters orantılı olacak şekilde ve özellikle çocuklar üzerinde fiziksel, ruhsal ve sosyal yaşamda pek çok olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (Banati, Jones, & Youssef, 2020; Zar, Dawa, Fischer, & Castro-Rodriguez, 2020). Çocukların sokağa çıkamamaları, ebeveyleleriyle geçirdikleri sürelerin değişikliğe uğraması, okulların tatil edilmesi, sınavların ertelenmesi, uzaktan eğitime geçilmesi, akran ilişkilerinin değişikliğe uğraması pandeminin çocuklar üzerindeki etkilerinden birkaçıdır (Brief, 2020; Wilke et al., 2020). Sosyal izolasyon uygulamasının aile içi şiddeti, ihmali ve istismarı da arttırdığı bildirilmektedir (Campbell, 2020; Van Lancker & Parolin, 2020).

Pandemi çocuklar arasındaki eşitsizlikleri daha da belirgin hale getirmiştir. Bu bağlamda pandeminin çocuklar açısından sonuçları çocuk hakları krizi olarak ele alınmaktadır (Abukan, Yıldırım, & Öztürk, 2020). Virüsün neden olduğu zararlı etkiden en çok etkilenen gruplardan biri "savunmasız ve

Derleme Makalesi

dezavantajlı olarak nitelendirilen çalışan çocuklar”,yani çocuk işçilerdir(International Labour Organization (ILO), 2020; Lancet, 2020).

Son 20 yılda çocuk işçiliğiyle mücadelede önemli adımların atılmış olmasına rağmen, aşağıda belirtilen durumlar ve olası sonuçları nedeniyle pandeminin tüm kazanımları tersine çevirecek gerçek bir tehlike olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda çocuk işçiliğinin doğrudan ya da dolaylı nedenlerden dolayı etkilendiği bildirilmektedir.

Bu nedenler ve olası sonuçları:

- Salgın ekonomik güvencesizliği arttırmıştır buda tedarik zincirlerini aksatmıştır ve duran üretim ülkelerdeki mali piyasaları kısıtlamıştır. Bu kısıtlamalar çocuk işçiliğinin aleyhinedir ve çocuklar tekrar işe döndürülme tehlikesiyle karşı karşıyadır.
- Pandemi yoksulluğu arttırmaktadır bu durum çocuk işçiliğinde%0.7 puanlık artışa sebep olacaktır.
- Geçmiş deneyimlerde göstermektedir ki sosyal koruma önlemlerinin yürürlükte olması çocuk işçiliğinde bariyer olacaktır. Bu önlemlerde gerekli düzenlemelerin oluşturulmamış olması çocuk işçiliği riskini arttırmaktadır.
- Ekonomik daralmalar ebeveynlerin işgücü piyasalarındaki imkânlarını ve varoluşlarını azaltmaktadır. Daha az istihdam ve daha düşük ücretler kayıt dışı ve sömürücü iş yolunu açabilir. Bu da çocuk işçiliğinde daha da düşük ücretli işleri ya da kırılğan koşullardaki işleri kabul etmeyi mümkün kılabilir.
- Hanelerdeki iş kaybı ya da ekonomik yerinden olma sorunu yeni iş kurmayı tetikleyebilir. Buda çocuk işçiliği sorununda artışa yol açabilir.
- Önceki deneyimlerinde gösterdiği üzere pandemi nedeniyle sermaye yoğun küçük işletmeler azalabilir, bu durum ise çocuk katılımını zorlayan kendi hesabına çalışma şeklinde yeni oluşumlara fırsat yaratabilir.
- Okulların kapatılması yasal çalışma yaşında olan çocukların eğitimden iyice uzaklaşmalarına ve daha çok çalışma hayatında olmalarına zemin oluşturabilir. Asgari yaşın altındaki çocuklar en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği de dâhil olmak üzere yüksek tehlikeli ve sömürücü nitelikteki işlerle karşı karşıya kalabilirler buda kayıt dışı istihdamı ya da ev işlerinde istihdamı tetikleyebilir.
- COVID-19 pandemisinden kaynaklanan ölümler çocukların aile bakımından yoksun kalmalarına, bazen de ölen aile bireylerinin sorumluluklarını devralmalarına neden olabilir bu da çocuk işçiliğini, ticaretini ve sömürsünü ortaya çıkarabilir.
- COVID-19 pandemisinin çocuklar üzerinde olumsuz ya da dayanılmaz sonuç oluşturmadığına ilişkin algı çocukların daha çok çalışma hayatında olmalarının önünü açabilir.
- Meydana gelen hareket sınırlamaları nedeniyle çalışan çocukların işe geri dönmesini engelleyecek fırsatları oluşturabilir (Ahad, Parry, & Willis, 2020; Akoğlu & Karaaslan, 2020; Cepal, 2020; International Labour Organization and United Nations Children’s Fund, 2020; Van Lancker & Parolin, 2020; Zar et al., 2020).

5. Sonuç ve Öneriler

Çocuk işçiliği sorunu evrenseldir. Projeksiyonlar ve var olan uygulamalar bu sorunun artarak devam edeceğini göstermektedir.

Çocuk emeğinin sömürülmesinde birçok faktör belirleyici olmakla birlikte yoksulluk, işsizlik özellikle önemlidir. Dünyada son 1 yıldır zaman zaman ataklarla devam eden COVID-19 pandemisi ise başta sağlık krizi olmak üzere birçok sonuca yol açmış olmakla birlikte olası gelecek sorunlar açısından yoksulluk özellikle önemlidir. Bilindiği üzere çocuk emeğinin sömürsünde yoksulluk makro sebepler arasındadır. Yoksullaşan ailelerin çocukları pandemi öncesinde de işgücü piyasasına dahil olmuşlardı. Pandemi sonrasının yoksullaşmayı ve gelir daralmasını arttıracığı, bunların da çocuk emeği sömürsünde var olan tablonun daha da olumsuzlaşmasını tetiklemesi gelecek tehlike olarak gözükmektedir.

Derleme Makalesi

Bu bağlamda tüm önlemlere, ulusal ve uluslararası antlaşma ve düzenlemelere rağmen çocuk işçiliği sorununun gelecekte de artarak var olacağı, yaşanan pandeminin bu artışta önemli bir tetikleyici olacağı tahmin edilmekte ve bu tahminin dünyanın her bölgesi için geçerli olacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak korucu yaklaşımlar açısından durumun farkında olunmalı, konuyla ilgili karar alıcıların farkındalığı arttırılmalı, sektörde çocuk işçi istihdamında karar verici olan işverenler üzerinde denetleme sıklıkları arttırılmalı ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenmelidir.

Derleme Makalesi

Kaynakça

- Abukan, B., Yıldırım, F. ve Öztürk, H. (2020). Covid-19 salgınında çocuk olmak: Gelişim dönemlerine göre sosyal hizmet gereksinimleri ve öneriler. *Electronic Turkish Studies*, 15(6), 1-14.
- Ahad, M. A., Parry, Y. K. ve Willis, E. (2020). Spillover Trends of Child Labor During the Coronavirus Crisis- an Unnoticed Wake-Up Call. *Frontiers in Public Health*, 8, 488.
- Akoğlu, G. ve Karaaslan, B. T. (2020). Covid-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99- 103.
- Avşar, Z. ve Ögütöğulları, E. (2012). Çocuk işçiliği ve çocuk işçiliği ile mücadele stratejileri. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 1, 9-40.
- Ay, Z. B. (2020). *Yaşanan sağlık krizi ve Türkiye'de çocuk işçiliği*. (Yayımlanmamış lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Banati, P., Jones, N. ve Youssef, S. (2020). Intersecting vulnerabilities: The impacts of Covid-19 on the psycho-emotional lives of young people in low-and middle-income countries. *The European Journal of Development Research*, 32, 1613-1638. <https://doi.org/10.1057/s41287-020-00325-5>
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenburg, N., Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence, *The Lancet*, 395, 912-920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8)
- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 1, 62-79. <https://doi.org/10.35375/sayod.738657>
- Campbell, A. M. (2020). An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives. *Forensic Science International: Reports*, 2, 100089. <https://doi.org/10.1016/j.fisir.2020.100089>
- Çöpoğlu, M. (2018). Bir kısır döngü: Dünyada ve Türkiye'de çocuk işçiliği ve işsizlik. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 671-685.
- Efe, H. ve Uluoğlu, S. A. (2015). Dünyada çocuk işçiliğiyle mücadelede gelinen nokta ve geleceğe dair bazı öngörüler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(51), 46-72.
- Ghosh, R., Dubey, M. J., Chatterjee, S., ve Dubey, S. (2020). Impact of Covid-19 on children: Special focus on psychosocial aspect. *Minerva Pediatrica*, 72(3), 226-235.
- Gupta, S. ve Jawanda, M. K. (2020). The impacts of Covid-19 on children with and without risk for neurodevelopmental impairments. *Acta Paediatrica*, 109(11), 2181-2183. <https://doi:10.1111/apa.15775>
- Günöz, M. (2007). *Türkiye'de Çocuk İşçisi Sorunu ve Çözüm Önerileri*. (Uzmanlık Tezi). T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü: Ankara.
- International Labour Office. (2018). *Amending the 18th ICLS Resolution concerning statistics of child labour in line with the 19th ICLS Resolution concerning statistics of work, employment and labour under utilization*. Paper presented at the 20th International Conference of Labour Statisticians, Geneva, 10-19 October 2018. Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmstp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/meetingdocument/wcms_633806.pdf
- International Labour Organization (ILO). (2020). *Covid-19 impact on child labour and forced labour: Erişim adresi: The response of the IPEC+ Flagship Programme*. https://www.ilo.org/wcmstp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_745287.pdf

Derleme Makalesi

- International Labour Organization and United Nations Children's Fund. (2020). 'Covid-19 and child labour: A time of crisis, a time to act', ILO and UNICEF. Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_747421.pdf
- International Labour Organization. (2017). Global estimates of child labour: Results and trends, 2012-2016. Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_575499.pdf
- International Labour Organization. (2020). The Covid-19 pandemic could increase child labour in Latin America and the Caribbean. Technical Note N° 1. https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/45684/TechnicalNote1ILO-ECLAC_en.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Khan, Z ve Karataş, Y. (2020). Covid-19 in Turkey: An urgent need for the implementation of preparedness and response strategies. *Health Science Reports*, 3(2), 1-2. doi.org/10.1002/hsr2.153
- Lancet, T. (2020). Redefining vulnerability in the era of Covid-19-19. *Lancet*, 395(10230), 1089. doi:10.1016/S0140-6736(20)30757-1
- Lordoğlu, K. ve Aslan, M. (2018). Görünmeyen göçmen çocukların işçiliği: Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. *Çalışma ve Toplum*, 57(2), 715-732.
- Mamur Işıkcı, Y. ve Eştürk, Ö. (2020). Türkiye'de çocuklar kalkınma politikalarının neresinde? Çocuk hakları açısından bir analiz. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(Ek Sayı-1), 81-119.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). *Covid-19 Bilgilendirme Sayfası*. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html>
- Talevi, D., Succi, V., Carai, M., Carnaghi, G., Faleri, S., Trebbi, E., . . . Pacitti, F. (2020). Mental health outcomes of the Covid-19 pandemic. *Rivista di Psichiatria*, 55(3), 137-144. doi: 10.1708/3382.33569
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *İşgücü istatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>
- United Nations Sustainable Development Group. (2020). The impact of Covid-19 on children. (Policy Brief April 2020). Erişim adresi https://unsdg.un.org/sites/default/files/2020-04/160420_Covid_Children_Policy_Brief.pdf
- Uyumlu, A. B. (2020). *Koronavirüslerin Yapısı ve Özellikleri*. R. Aylaz & E. Yıldız (Ed.), Yeni koronavirüs hastalığının toplum üzerine etkileri ve hemşirelik yaklaşımları. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınevi.
- Van Lancker, W., & Parolin, Z. (2020). Covid-19, school closures, and child poverty: A social crisis in the making. *The Lancet Public Health*, 5(5), e243-e244. doi: 10.1016/S2468-2667(20)30084-0
- Wilke, N. G., Howard, A. H. ve Pop, D. (2020). Data-informed recommendations for services providers working with vulnerable children and families during the Covid-19 pandemic. *Child Abuse & Neglect*, 104642. doi: 10.1016/j.chiabu.2020.104642
- Yiğitbaş, Ç. (2020). Dezavantajlı çocuk olmak. G. Uludağ ve M. Altunbay (Eds.), *Çocuk üzerine araştırmalar* içinde (ss. 137-167). Ankara: Astana Yayınları.
- Zar, H. J., Dawa, J., Fischer, G. B. ve Castro-Rodriguez, J. A. (2020). Challenges of Covid-19 in children in low-and middle-income countries. *Paediatric Respiratory Reviews*, 35, 70-74. doi: 10.1016/j.prrv.2020.06.016

Extended Summary

International Labour Organization (ILO) defines child labor as employment in the fields that negatively affect physical, mental, moral, social development, and education of children.

The notion of the working child is meant to refer to the children who are not yet reached 19 years old and taking part in the economic production to be employed in the agricultural sector and by the arts and craftsmen. For ILO, children under 15 years' old who work to contribute to the family budget or make the irown living are child workers Children's Emergency Fund defines children between 15-24 ages as young workers. According to the children's Emergency Fund of the United Nations, child labor corresponds tot he work that harms the children and exceeds maximum working hours depending on the type of work and age of the children. Before all, child labor is a violation of human rights that leaves children in a condition in which they have no option but involuntarily to work, which in turn prevents them from living their childhood, healthy diet, and education opportunities.

The problem of child labor continues to be a universal problem eventhough it is banned by the 38 and 183 articles of ILO, the United Nations Convention on the Rights of the Child, and as part of sustainable development programs.

ILO's report regarding the reasons and tendencies of child labor for the years of 2012-2016 and 2017 presents the information about child labor as given below. For the year 2016, the ratio of child labor between 5-17 years old is regionally (%19.6) for Africa, (%7.4) for Asia-Pacific, (%5.3) for America, (%4.1) for Europe and Central Asia and (%2.9) for the Arab States. The age range of working children is 5-11 for %8.3, 12-14 for %11.7, and 15-17 for %10.5 for the year 2016. It was also indicated that %9.6 of the children between 5-17 years old were working children. In terms of hazardous occupations, %2.2 of the children between 5-11 years old took part in them. This ratio is %4.6 for the age range between 12 and 14 and %10.5 for 15-17. When compared according to gender, girls and boys mostly concentrated in agriculture (%71.5 of boysand %70,3 of girls) followed by the service sector (%16.1 of boysand %18.6 of girls) and industry (%12.4 of boysand %11.1 of girls). As for 2016, it was reported that %69 of children between 5 and 17 ages worked to financially contribute to the maintenance of their families. According to 2019 TUIK data, the ratio for working children between 5 and 14 yearsold is %1.5 for boysand %0 for girls in Turkey. What Children do vary mainly from shopping for their home, washing clothes and dishes, cooking, cleaning house hold items %10.8 to taking care of their younger siblings (%5.1) and their elderly parents at home (%0.9).

The main reasons for the usage of children as a labor force in Turkey are related to coming from a poor family, in come inequality, irregular population growth rate, urban sprawl, and migration from rural are as to cities.

Following it sout break in China, a contagious disease that spread to and influenced the whole World within three or four months was named Covid-19 Turkey came across the first positive case of COVID 19 on the date of 11 March 2020.

COVID-19 virus negatively influenced human life in that it gave birth to an economic, social, and health crisis when millions of people were influenced by the virus. Likewise, it left too much of a negative impact on the mental, physical, and social life of children. Inparticular, restriction in Children's going out, change of the time that they spend with their family, suspension of schools, postponement of exams, transition to distanced learning and change of the relations with their peers are just a few impacts of the pandemic on children. It has also been reported that imposition of social isolation led to an increase in domestic violence, negligence, and abuse. Besides, pandemic made the inequalities among children more clear. In this regard, the impacts of the pandemic on children are also seen as the crisis of children's rights. Defined as vulnerable in the face of the pandemic, children workers classified as one of the most influenced groups by the dangerous effects of the virus.

Although there have been important steps to struggle with the problem of child labor, pandemic influenced it in a very negative way. Pandemic has

Derleme Makalesi

Increased economic insecurity and increased poverty that obliged children to confront working life. Inadequacy of regulations as to social protection measures increases the risk of child labor. Economic problems decrease employment in the labor market and the presence of ill pay may promote child labor. Also, job loss among family members or economic displacement can motivate the set-up of new businesses. This may lead to an increase in child labor. Due to pandemics, capital concentration in small businesses may decrease, which in turn can give rise to the emergence of conditions that might force children to work. Suspension of schools can lay the basis for children to be distanced towards Education and turn the irattention to working life.COVID-19 deaths among family members can cause children to receive insufficient family care and even so me times take over the responsibility of the dead family member that can result in child labor, trade, and exploitation.The perception that assumes COVID-19 pandemics has no positive or negative impact or unbearable results for children can lead up to their involvement in working life.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
ÇOCUK HAKLARI
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ